

Asia: VN/8636/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi eräiden EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VN/8636/2025

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi eräiden EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen velvoitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta.

Kuntaliiton lausunto

Maa-aineslain 5 a pykälään esitetyn lisäyksen mukaan kaivannaistoimintaa harjoittavien toimijoiden, joita koskee kaivannaisjätedirektiivin mukainen velvollisuus laatia kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma, tulisi laatia kriittisiä raaka-aineita koskevan EU-asetuksen (1252/2024) 26 artiklan mukainen alustava taloudellinen arviointitutkimus mahdollisuuksista hyödyntää kriittisiä raaka-aineita jätealueelle varastoidusta kaivannaisjätteestä tai syntyvästä kaivannaisjätteestä, tai vaihtoehtoisesti osoittaa, että kaivannaisjäte ei sisällä teknisesti hyödynnettävissä olevia kriittisiä raaka-aineita. Asetuksen 27 artiklan 3 kohdan mukaan olemassa olevien kaivannaisjätteen jätealueiden toiminnanharjoittajien on laadittava ja toimitettava arviointitutkimus viimeistään 24.11.2026.

Uusien maa-ainesten ottoa harjoittavien toiminnanharjoittajien olisi toimitettava arviointitutkimus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle samalla, kun se toimittaa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman lupaviranomaiselle. Taloudellisen arviointitutkimuksen on tarkoitus olla

kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta erillinen asiakirja, vaikka se toimitetaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltosuunnitelman yhteydessä.

Kriittisten raaka-aineiden käytön edistämiseksi on viime vuonna perustettu uusi valtion kriittisten raaka-aineiden hankkeiden yhteyspisteviranomainen, joka toimii Lupa- ja valvontaviraston osana. Kuntaliitto esittääkin, että kaivannaisjätteiden taloudellinen arviointitutkimus tai todistus tutkimuksen tarpeettomuudesta toimitetaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen sijasta kriittisten raaka-aineiden yhteyspisteviranomaiselle, joka muutenkin kerää tietoja näistä kriittisistä raaka-aineista, niiden lupamenettelyistä sekä raportoi tietoja komissiolle.

Ehdotus maa-aineslain 5 a §:n muutokseksi:

Luvan hakijan velvollisuudesta laatia alustava taloudellinen arviointitutkimus mahdollisuuksista hyödyntää kriittisiä raaka-aineita jätealueelle varastoidusta kaivannaisjätteestä tai syntyvästä kaivannaisjätteestä tai osoittaa, että kaivannaisjäte ei sisällä teknisesti hyödynnettävissä olevia kriittisiä raaka-aineita säädetään puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvaton ja kestävä tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 1252/2024 27 artiklassa. Luvan hakijan on toimitettava arviointitutkimus kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman hyväksyvälle toimivaltaiselle lupaviranomaiselle -> KRIITTISTEN RAAKA-AINEIDEN HANKKEIDEN YHTEYSPISTEVIRANOMAISELLE. Velvollisuus laatia taloudellinen arviointitutkimus ei kuitenkaan koske tämän lain mukaista luvanvaraista toimintaa, joka koskee pelkästään saven tai mullan ottamista.

Esityksen yleisperustelujen mukaan Suomessa oli vuoden 2023 lopussa voi-massa 4900 maa-aineslupaa, joista 2700 soralle, 2100 kalliokiviainekselle ja 300 muille maa-aineksille. Osa luvista oli myönnetty useamman maa-aineksen ottoon. Viime vuosina lupia on myönnetty vuosittain 400–500 kap-paletta. Vuonna 2023 ottamislupien mahdollistamat ottomäärät olivat kalli-olle 730 miljoonaa m³, soralle 410 miljoonaa m³ ja muille maa-aineksille 20 miljoonaa m³.

Esityksessä ehdotetaan lisäystä maa-aineslain 5 a pykälään ja sen perusteluihin. Maa-aineslupa on maa-aineslain mukaan aina määräaikainen, mutta maa-aineslupia samalla alueella voi olla useita vierekkäin tai ajallisesti peräkkäin. Esityksen perusteella ei ole selvää koskeeko velvoite vanhoja kaivosjätealueita, joilla on esimerkiksi voimassa tarkkailumääräykset. Maa-aineslain määräysten osalta tuleekin selvittää, koskeeko velvoite esimerkiksi samalla alueella aikaisemman maa-ainesluvan mukaisia kaivannaisjätteitä ja voiko niitä edes erottaa toisistaan. Kaivannaisjättekasa on saatettu myös maisemoida jo luvan voimassaoloaikana.

Huomioitavaa on myös, että maa-aineslakiin lisätty velvoite ehdotetaan tulemaan voimaan 1.11.2026 ja toiminnanharjoittajien on toimitettava asetuksen mukaan arviointitutkimus viimeistään

24.11.2026. Epäily herää, mistä löytyy tarvittavat koostumustutkijat ja laboratoriot kaikille veloitetuille parin viikon ajan ajanjaksolla. Samoin on epävarmaa, miten kunnista löytyisi riittävästi re-sursseja valvomaan ja neuvomaan toiminnanharjoittajia, joiden tulee arviointi, koostumustutkimus ja todistukset näistä tehdä.

Esityksessä ei ole myöskään avattu, mihin vaaditut uudet tiedot viedään. Säilytetäänkö niitä vain kuntien asianhallintajärjestelmissä vai onko tarkoitus, että toiminnanharjoittajat vievät tiedot suoraan Notto-järjestelmään? Vai raportoidaanko niitä asetuksen mukaisesti komissiolle?

Jos maa-aineslain lisäys astuu voimaan esityksen mukaisena, tulee sen vaikutusarviointia täydentää. Vaikutusarvioinnissa ei lainkaan arvioitu valvontaviranomaisille tulevaa huomattavaa hallinnollista taakkaa sen valvonnasta, että kaikki vajaan 5000 maa-ainesluvan haltijaa tekevät taloudellisen arviointitutkimuksen mahdollisuuksista hyödyntää kriittisiä raaka-aineita jätealueelle varastoidusta kaivannaisjätteestä tai syntyvästä kaivannaisjätteestä, tai vaihtoehtoisesti osoittavat, että kaivannaisjäte ei sisällä teknisesti hyödynnettävissä olevia kriittisiä raaka-aineita. Kuntaliitto edellyttääkin vaikutusarvioinnin täydentämistä tältä osin.

Kuntaliitto katsoo, että esitystä tulee kuntien viranomaisten osalta tarkentaa edellä mainituin perustein. Tarkoituksenmukaisinta olisi, että kunnille ei osoitettaisi yksittäisiä uusia veloitteita, vaan että asetuksen mukaiset valtion viranomaiset vastaisivat kaikista kriittisten raaka-aineiden asetukseen liittyvien veloitteiden toimeenpanosta ja valvonnasta.

SUOMEN KUNTALIITTO RY

Marko Nurmikolu

Päivi Paavilainen

Johtava juristi

Ympäristöpäällikkö

Paavilainen Päivi
Kuntaliitto